

Zarys treści wystąpień

Dr hab. Krzysztof Schmidt (Instytut Biologii Ssaków PAN) przedstawił podstawowe zagadnienia związane z ekologią wilka oraz historię zmian jego statusu ochronnego, liczebności i rozmieszczenia w Polsce. Podkreślił, że straty gospodarcze wywołane przez ataki wilków na zwierzęta gospodarskie mają stosunkowo niską wartość (ok. 0,5 mln złotych rocznie). Analizy środowiskowe wskazują, że w Polsce może żyć 400 - 500 więcej wilków niż obecnie (szacowana aktualna liczebność to 1000 osobników). Wzrost liczebności populacji wilka jest możliwy głównie tam, gdzie zasiedla on nowe tereny, czyli przede wszystkim na zachód od Wisły, natomiast w Karpatach i wschodniej części liczebność wydaje się być stabilna.

Anna Wiech (Główny Inspektorat Ochrony Środowiska) przedstawiła cele i zasady monitoringu wilka prowadzonego w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Stan ochrony wilka jest oceniany na podstawie jego rozmieszczenia oraz stanu populacji, siedliska i perspektyw ochrony na wybranych stanowiskach monitoringowych. W 2014 roku stan ochrony populacji został oceniony w oparciu o tropienia na trzech stanowiskach (badanych również w poprzednim etapie monitoringu: Puszcza Białowieska, Augustowska i Knyszyńska). Wszystkie trzy stanowiska uzyskały właściwe oceny stanu ochrony. Dodatkowo dokonano oceny stanu ochrony na siedmiu nowych powierzchniach (trzy w zachodniej Polsce, trzy w Karpatach oraz jedna na Roztoczu) w oparciu o stan siedliska i perspektywy ochrony. Ponadto, oszacowano rozmieszczenie gatunku na podstawie danych pozyskanych z Lasów Państwowych i Polskiego Związku Łowieckiego. Jak dotąd, Polska nie wypracowała jednolitego systemu monitoringu wilka. Planowana kontynuacja badań monitoringowych ma dodatkowo objąć ocenę liczebności wilka w oparciu o badania materiału genetycznego z odchodów.

Janusz Zaleski (Dyrekcja Generalna Lasów Państwowych) mówił o roli Lasów Państwowych w ochronie wilka. Wilk jest gatunkiem silnie związanym ze środowiskami leśnymi, w których pełni ważną rolę, między innymi ograniczając liczebności kopytnych. Podkreślał pozytywny wpływ gospodarki leśnej na populację tego gatunku. Pracownicy Lasów Państwowych biorą udział w monitoringu wilka oraz działalności edukacyjnej promującej ten gatunek.

Dr hab. Jakub Borkowski (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski) przedstawił sposoby zarządzania wilkiem w innych krajach Europy. Status wilka jest różnorodny - od gatunku łownego (Bułgaria, Estonia, Serbia) po objętego całkowitą ochroną (Włochy, Portugalia). W pozostałych krajach wilk ma status gatunku chronionego z dopuszczalną eliminacją osobników problemowych (Albania, Grecja, Rumunia, Słowenia) czy zróżnicowanym wymiarem pozyskania łowieckiego (Finlandia, Szwecja, Norwegia, Łotwa, Litwa, Słowacja). W większości krajów regularnie odnotowuje się kłusownictwo na wilkach.

Dr hab. Roman Gula (Muzeum i Instytut Zoologii PAN) omówił wpływ pozyskania łowieckiego na populację wilka. Opisał zmiany w postrzeganiu wilków, jakie miały miejsce na świecie w ostatnim wieku: od tępienia jako szkodnika do ochrony, połączonej w wielu miejscach z pozyskaniem łowieckim. Z uwagi na wysokie tempo reprodukcji wilków, ich przyrost liczebności może być szybki, choć w dużym stopniu równoważy go naturalna śmiertelność, która jest wysoka szczególnie w populacjach o dużym zagęszczeniu. Śmiertelność powodowana przez człowieka, w tym pozyskanie łowieckie, może częściowo zastąpić śmiertelność naturalną. Śmiertelność powodowana przez człowieka ma szczególnie

negatywny wpływ na populacje wilka w rejonach, które są na nowo zasiedlane przez ten gatunek.

Prof. dr hab. Henryk Okarma (Instytut Ochrony PAN) przedstawił podstawowe założenia „Krajowej strategii ochrony wilka *Canis lupus* warunkującej trwałość populacji gatunku w Polsce” (Okarma, Gula, Brewczyński 2011). Podkreślił, że pewien etap ochrony wilka zakończył się sukcesem, wilk nie jest już gatunkiem zagrożonym w skali swojego zasięgu. Ochrona prawna wilka nie powinna być celem samym w sobie, a kluczowym czynnikiem warunkującym jego właściwą ochronę jest akceptacja społeczna. Propozycja systemu ochrony wilka zawarta w „Krajowej strategii...” bazuje na czterech głównych elementach: (1) zarządzaniu w oparciu o grupę roboczą i krajowy system monitoringu wilka, (2) strefowym zróżnicowaniu zarządzania, (3) ograniczeniu szkód powodowanych przez wilki oraz (4) modyfikacji sposobu uwzględniania drapieżnictwa wilków w planowaniu łowieckiego pozyskania ssaków kopytnych. Propozycje sugerujące możliwość regulacji populacji wilka w naszym kraju wydają się być zbyt kontrowersyjne dla decydentów.

Dr Sabina Pierużek-Nowak (Stowarzyszenie dla Natury Wilk) podkreślała wartość ekonomiczną wilków, przede wszystkim ze względu na ich zdolność do redukcji ssaków kopytnych, które powodują straty w rolnictwie i gospodarce leśnej. Stwierdziła, że Polska ma bardzo dobre rozwiązania służące ochronie i zarządzaniu populacją wilka, takich jak ochrona jego siedlisk w ramach sieci Natura 2000, projekt korytarzy ekologicznych czy zapewnienie łączności ekologicznej (poprzez budowę przejść dla zwierząt). Istnieją też skuteczne metody ochrony gospodarstw przed atakami wilków, jak na przykład programy pomocy hodowcom realizowane przez Regionalne Dyrekcje Ochrony Środowiska.

Anna Ronikier-Dolańska (Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska) opowiedziała o doświadczeniach Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w zakresie ochrony wilka. Omówiła instrumenty pozwalające łagodzić konflikty związane z atakami wilków na zwierzęta gospodarskie (odszkodowania, pomoc w przeciwdziałaniu szkodom, odstrzał). Podkreśliła, że w ciągu ostatnich trzech lat GDOŚ otrzymał tylko kilkanaście wniosków o pozwolenie na odstrzał wilków w związku ze szkodami w gospodarstwach. Zauważyła, że proponowany przez Okarmę i in. (2011) program ochrony wilka nie spełniał wymogów GDOŚ. Nie sprecyzowała natomiast czy są plany wprowadzenia jakiegokolwiek strategii ochrony wilka w Polsce.